Предложеният законопроект за ИД на ЗБН не решава основния проблем на санкциите и решенията на ЕСПЧ, както по казуса МБТР, така също и по казуса КТБ.

Проблемът се корени в това, че с тези предлагани изменения в ЗБН всъщност не се регламентира големият въпрос – съдържащ се основно в предхождащото административно производство по обжалване на заинтересовани страни на самото решение на УС на БНБ за отнемане на банковия лиценз. Това е правомощие на УС на БНБ по ЗКИ - Закон за кредитните институции, а предлаганото от МФ по отношение на ЗБН само частично решава някои въпроси. Но далеч не всички.

……..

Според мотивите за предлаганите изменения: „във връзка с необходимостта от предприемане на мерки за изпълнението на решението на Европейския съд за правата на човека (ЕСПЧ) от 2 юни 2016 г. по делото *„„Международна банка за търговия и развитие“ АД и други срещу България“ (жалба № 7031/2005) (МБТР срещу България)* и на Пътна карта за изпълнение на осъдителните решения, постановени срещу Република България от Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ), приета с Решение на Министерския съвет № 586 / 06.08.2021 г., както и с необходимостта от отмяна на някои неприсъщи и необезпечени правомощия на министъра на финансите в производството по несъстоятелност на банка“ се решават две групи въпроси :

– Първата, за легитимацията и правата на акционери с над 5 на сто от капитала или пък представляващи банката бивши администратори, преди назначаването на квестори или преди дата на отнемане на лиценза от УС на БНБ.

– Втората, за отпадане в ресора на Министерство на финансите и на министъра на финансите на „неприсъщи и необезпечени правомощия в производството по несъстоятелност на банка“

<u>Да се спрем на първата група и предлаганите изменения:</u>

Представителството на въпросната банка от квесторите досега е уредено в чл.11, ал.3 ЗБН, а сега въобще квесторите отпадат като представляващи в това производство и вместо тях се въвежда фигурата на лицата, които се представляващи банката, преди назначаването на квестори или преди дата на отнемане на лиценза от УС на БНБ. На първо четене – това изглежда добър подход, но не съвсем, защото ако лицата, които е предвидено да бъдат вече страни в процеса – като физически лица, които представляват надлежната страна в процеса – банката в несъстоятелност, то тези лица към тази дата и предходния период със сигурност са отстранени от длъжност и не участват в управлението на тази банка. Това означава, че те нямат и ефективно участие и информиране за текущото състояние и динамиката на активите и пасивите на тази банка. В законопроекта не е предвидена възможност на тези бивши управляващи и представляващи банката, да искат и квесторите и/или синдиците да са задължени да им осигурят и предоставят нужната информация, за да заемат те ефективна и пълноценна позиция в това производство, отчитайки съответните фази на същото, както и актовете в несъстоятелността, които същите страни могат да обжалват. Без такъв регламент и осигурена възможност бившите представляващи да получат автентична и вярна

информация за състоянието на банката – всъщност тези лица няма да могат да осигурят нужната и гарантирана от законодателя защита от непредубедени и независими от БНБ и други регулатори лица и техните пълномощници.

Всъщност, въпросът с пълномощниците на нововъведените представляващи банката в тези процедури, също стои сериозно в този контекст – в член 11, ал.3, последно изречение е предвидено да остане текста „или упълномощени от тях лица“. Това означава, че този въпрос не трябва да бъде пренебрегван, защото легитимното представителство на банка в такова положение, чрез бившите управляващи и представляващи банката, следва да осигурява на тези физически лица възможност от името и за сметка на банката да определят и назначат съответна качествена юридическа и процесуална защита и представителство. Без правен регламент на правото, но и задължението на актуалните представляващи банката, да осигурят и финансират от името и за сметка на банката законния интерес на банката в тези производства да бъде защитаван от определени от бившите управляващи и представляващи тази банка компетентни адвокат, е от силно и определящо значение … Може, разбира се, да се сложи и нормативно горен лимит на максимално възможното възнаграждение, например – четири или петкратния размер на възнагражденията по Тарифата на минималните адвокатски възнаграждения, за да не се допускат пък злоупотреби и засягане на масата на несъстоятелността.

В предходния вариант на тези предложения за изменения в ЗБН, преди около година, се предлагаше изменение в алинея 4 на същия член 11, като се предвиждаше и добавяха там лицата, представлявали банката към даден момент преди назначаването на квесторите от БНБ. Тогава беше въведена фигурата на встъпващи в производството лица, в случая – само от страна на акционерите, притежаващи над 5 на сто от капитала.

В тогавашния коментар на Георги Христов по провежданото в МФ обществено обсъждане беше обяснено, че този институт и ред съвсем не решава процесуалните въпроси дали "оригиналните" представляващи една такава банка (вписаните в Търговския регистър квестори) може да имат различна позиция от тези други и нови (според предложението в ЗИД на ЗБН) встъпващи в процеса лица. Беше посочено, че тогавашното предложение мълчи какво е законодателното решение при наличие на реални такива противоречия – между квесторите, временните управители и надзорници, в сравнение с позицията на бившите администратори, и че липса законодателно решение кое се приема за меродавно за интереса на защитаваната банка, като юридическо лице.

Очевидно тогавашните коментари и бележки са разбрани правилно, защото сега предлаганите изменения вече не предвиждат бившите управляващи и представляващи банката да бъдат „встъпващи в процеса лица“ по ал.4 на чл.11 ЗБН, а е предвидено да надлежни представляващи банката в тези производства по ал.3 на чл.11 от ЗБН.

Същевременно, редно е да се посочи, като негативен коментар по повод тези изменения, че оставането на акционерите в групата ненадлежни и неосновни страни в такова производство крие своя потенциал в бъдеще България отново да бъде обект на претенции и осъждания от акционери с над 5 на сто в капитал на банки, спрямо които са приложени едни или други надзорни процедури или дори открита несъстоятелност.

Според мотивите на промените на ЗБН, които сега се подлагат на обществено обсъждане, текстовете които се предлагат гласят – „За тези лица, както и за акционерите с повече от 5 на сто от капитала на банката, които могат да встъпят в производството по разглеждане на искането на БНБ, е предвидена нормативна възможност да обжалват решението на съда за откриване на производство по несъстоятелност. В закона е уредено и призоваването на тези лица за делото, както и задължение на съда да им изпрати препис от решението за откриване на производство по несъстоятелност“.

Всеизвестни от теоретична гледна точка са правата на встъпващите и неосновни страни в процеса, включително множество са теориите, а и практиката дали и доколко силата на пресъдено нещо се разпростира спрямо тях, как тези неосновни и встъпващи в процеса страни могат да влияят на фактическите и правни констатации на съда, включително и известни са пътищата за реализация на правата на такива страни за реализация на евентуалните им регресни права и искове относно установеното между страната на която се помага от една подпомагаща страна, която встъпва в процеса между други надлежни страни. Ясна е и трайната съдебна практика за допускане на встъпващи в делото страни – съдът рядко и по изключение допуска такова встъпване, когато встъпващия обоснове и изложи легитимен и обоснован правен интерес или наличие на възможност за реализация на регресни отговорности. Оттам - възникват и редица други въпроси: какви са възможностите на такава встъпваща страна да прави разпореждане с предмета на делото, да прави доказателствени искания и т.н., отчитайки преклузивни и други срокове по реализация на особените съдебни производства по несъстоятелност на банки.

Нормативната уредба, която се предлага, всъщност дава права на едни лица, които не са предвидени да са страни в предхождащото административно производство по обжалване на решение на надзорния орган (БНБ) за отнемане на лицензa, който административен акт е редно и справедливо да подлежи безусловно и без коментари на обжалване не само от бившите администратори на банката, но също така и от акционерите с над 5 на сто от капитала, да обжалват само решението за откриване на производство по несъстоятелност. Не се отчита обаче друго - доколкото за да станат такива акционери – същите пред този именно орган са преминали съответни надзорни процедури по даване на разрешение за придобиване на такива размери на капитал в банкова финансова институция, доказвайки пред БНБ не само произхода на средствата си, но и капацитета си да допринесат за развитието и стабилността на банката, в чиито капитал придобиват такова акционерно участие.

Тоест, доколкото с административен акт на БНБ, след който императивно следва откриване на производство по несъстоятелност на банка, чиито основни и мажоритарни акционери очевидно освен представителство в органите за управление, са имали и немалки вложения в основен капитал, както и извървени надзорни процедури пред БНБ за удостоверяване на произхода на средствата и капацитети да притежават такива участия в капитал на банка, респективно – отчет и текущо информиране на БНБ за актуално състояние и обстоятелства, които са от значение и касаят самата банка – то да откажеш на такива лица правото да бъдат надлежна страна в процеса, и милостиво да им дадеш законовото право да обжалват откриването на производството и последващите актове – също е проблематично законодателно решение. И то е такова, защото извън юридическата правосубектност и отделните имущества и права върху капитала на капиталовите дружества, каквито безспорно са банките, стои като не по-

малко значим фактор и интерес на такива акционери – икономическият. Той дефинитивно се нарушава с едни административни мерки, каквито са мерките в ЗКИ по надзорни рестриктивни мерки, а какво да кажем – по отнемане на лиценза за извършване на банкова дейност ... ?!

Какво имам предвид - Ако пазарна капитализация на една банка може да бъде сринатa и променена с едни консултантски доклади и прогнозни оценки за бъдещо несигурно събиране и оценка-прогноза за осребряване на активите (вземанията), ако от наложената по административен ред, без одит и оценка на независим орган, пазарна декапитализация или наложено по административен ред допълнително начисляване на провизии се достигне и до отрицателен капитал, такава ситуация (според ЗКИ) е основание за решение на УС на БНБ за отнемане на банков лиценз. Според закона подобно решение от надзорния орган е задължително и императивно належащо да се приеме и изпълни незабавно, след вземане на съответните счетоводни операции и съответните предхождащи ги доклади. Така всъщност УС на БНБ ще отнеме лиценза на база доклади и прогнози, които не са одитирани и не са проверени в практиката, а представляват очаквания, предвиждания и оценки, върху които могат да повлияят множество решаващи фактори – в положителна или в отрицателна посока. Нещо повече, които и не са подложени на надлежен съдебен контрол.

Именно затова и правната рамка към 2014г. е предвиждала след констатиране на нужда от допълнителен капитал и императив – да се изиска и подкрепа от акционерите – да се проведат срещи, разговори и да се ангажират преди всичко собствениците на капитала на такава банка за нейната бъдеща подкрепа през капитала, за да не се стига до ситуация на отрицателен капитал. Извън ситуацията с КТБ и развилите се наподобяващи тези предписания на закона кореспонденции и изявени политически намеси, както и такива на БНБ, смисълът на тези процедури, както и на тази, при която самият ФГВБ може и е длъжен да встъпи като акционер в подобна банка, са били нормативно заложени, но на практика – останали неприложени по неизвестни причини…

И всъщност въобще не е вярно, че подобно влизане на ФГВБ като акционер, в капитала на такава банка, който да упражни и предостави капиталова подкрепа на банкова институция с известни ликвидни или капиталови проблеми, довели до поставянето й под специален надзор, с квестори, назначени от БНБ, би представлявало нерегламентирана държавна помощ …

Както вече посочих – въпросът с предоставяне на право на обжалване на административния акт по отнемане на този банков лиценз от страна на акционерите с над 5 на сто от капитала или бивши управляващи и представляващи банката - въобще не е предмет на коментираните сега предложения за изменения и допълнения, просто защото тези права следва и е редно да са уредени в ЗКИ.

Точно това е имал предвид и ЕСПЧ в двете си решения - за МБТР, а и за КТБ.

В предходните мотиви за ЗИД на ЗБН беше изложено на първа страница, долу, че за акционерите с над 5 на сто не била предвидена в чл.13, ал.1 ЗБН възможност да обжалват решението за откриване на производството, за обявяване на

неплатежоспособността, за определяне на началната дата на неплатежоспособност, за обявяване в несъстоятелност, за прекратяване на правомощията на органите й за управление. Същевременно, на втора страница от тези предходни мотиви, във втори абзац, се обосноваваше и защитаваше подхода, като се "предвиди нормативна възможност за акционерите и лицата, които са представлявали банката ....., да встъпят в производството по разглеждане на искането на БНБ и да обжалват решението на съда за откриване на производството по несъстоятелност".

Сегашното предложение за законодателно решение – чрез присъждането на право да бъдат надлежна страна (с ограничени процесуални права или като представляващи банката, която е надлежна страна в процеса, но представлявана от бившите си администратори), а за акционерите с над 5 на сто от капитала – отреждането им на право да бъдат встъпваща страна и да могат да обжалват самото решение за откриване на производството, въобще не решава големите въпроси, установени с двете решения на ЕСПЧ.

В приложената частична предварителна оценка на проекта за изменение и допълнение на ЗБН е посочено, че „за акционерите, по досегашната законодателна рамка, обаче, не е предвидена възможност за обжалване на решението на съда по чл. 13, ал. 1 от ЗБН, с което се открива производството по несъстоятелност, обявява се неплатежоспособността на банката, определя се началната ѝ дата, банката се обявява в несъстоятелност, правомощията на органите ѝ се прекратяват и др.“ Сочи се, също така, че „необходимите нормативни изменения са в изпълнение на решението на ЕСПЧ по делото „„„Международна банка за търговия и развитие“ АД и други срещу България“ (жалба № 7031/2005) и на Пътна карта за изпълнение на осъдителните решения, постановени срещу Република България от ЕСПЧ, приета с Решение на Министерския съвет № 586/ 06.08.2021 г.“ Накрая – сочи се, че „в изпълнение на Пътна карта за изпълнение на осъдителните решения, постановени срещу Република България от Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ) със заповед на министъра ЗМФ-1137 от 30.11.2021 г. била създадена работна група, която изготвила анализ на правната рамка и практика по прилагането ѝ във връзка с представителството на банка в производството по обжалване на индивидуални административни актове на Българската народна банка (БНБ), и в частност – на акта на БНБ за отнемане на лиценза, както и в производствата по несъстоятелност и преструктуриране на банка“.

В посоченото и цитирано по-горе, всъщност става ясно именно това, което пишещите настоящите критични бележки в рамките на настоящото (а и на предходното) обществено обсъждане, имат предвид – че за бившите администратори в банка под специален надзор или в процедура по отнемане на лиценза, както и за банка, на която вече е отнет от надзорния орган банковия лиценз, както и за акционерите с над 5 на сто от капитала на такава банка, липсва цялостна, издържана и справедлива нова законодателна рамка, която законотворците на Република България да приемат и тя да съответства на достиженията на Европейската харта за правата на човека, на решенията на ЕСПЧ и на Конституцията на Република България. И този извод се налага, защото освен правото на справедлив процес и на възможност за упражняване на правото на защита, има още един неотменим и голям принцип и начало – на правото на собственост, в това число в капиталови дружества, тоест банки, които по закон предполагат голям начален капитал и ангажимент, както и водят до големи финансови загуби и обезценки, когато бъде отнет по административен ред един банков лиценз, без възможност такъв инвеститор да защити надлежно, в пълнота и навреме своите интереси и законни права на собственост. Още повече, защото по действащата правна

рамка при отнет лиценз, всъщност съдът по несъстоятелност на банка с такъв отнет лиценз действа при условия на обвързана компетентност и на съдебна администрация, без да назначава експертизи, да изслушва други страни, освен надзорния орган БНБ, която се явява молител за откриване на такова производство, а самото решение подлежи за незабавно изпълнение. Като аргументи тук правилно в предварителната оценка се сочат текстовете на чл.13, ал.2 ЗБН, на чл.16, ал.2 ЗБН и на чл.9, ал.1 ЗБН във връзка с чл.36, ал.2 ЗКИ.

<u>На следващо място – по втората група очертани въпроси:</u>

Намирам за абсолютно несериозен подхода и предложението за отпадане от правомощията на министъра на финансите - обективирани в предложенията за отмяна на "някои неприсъщи и необезпечени правомощия на министъра на финансите в производството по несъстоятелност на банка". Смехотворно е да се нарекат измененията в чл.12, ал.6, последно изречение и в чл.29, ал.1, т.7 от ЗБН наложителни, защото няма ресурсно и кадрово обезпечаване, защото такива дейности и правомощия на министъра на финансите са неприсъщи.

Струвало си е поне вносителите на настоящото повторно несериозно предложение да се запознаят с мотивите за онова изменение, преди 7 години, когато е въведено отчетите на синдиците да се изпращат и на министъра на финансите. Причината е много проста– Държавата е издала държавна гаранция за изтегления от ФГВБ дълг/ заем от международни банкови институции, поради което няма нищо по-естествено от това Държавата да контролира прилагащите и участващи в тази несъстоятелност – ФГВБ и синдиците в техните ежедневни действия и усилия за попълване на масата на несъстоятелността на КТБ. Предвид наскоро постъпилия Одитен доклад на Сметната палата – за контрол върху дейността на ФГВБ и косвено – върху дейността на синдиците, които се отчитат и методически надзират именно от ФГВБ, но и които синдици дължат удовлетворяване именно на този ФТВБ, като суброгирал се в правата на защитените депозанти (в размера до 100 хил.евро) и представляващ най-голям необезпечен кредитор на същата маса на несъстоятелността – най-подразбиращо се и естествено е да се следят и отчитат пред Държавата, но и ефективно да се контролират действията на тези синдици именно от Министъра на финансите. Наличието на държавна гаранция спрямо външните кредитори, веднъж, но и нуждата от контрол върху съществени и охранявани от закона публични интереси и отношения – такива, касаещи финансовата стабилност, доверието в банковата система от страна на вложителите и надзора над финансовите институции – всички те изискват да има ефективен такъв надзор от Министъра на финансите. А самото предложение съдържа в себе си всъщност признание, че досега от 2015г. – тоест, повече от 8 (осем) години, всъщност всичките министри на финансите и тяхната администрация не са спазвали закона.

Липсата на предвиден ред за следене от МФ на това как синдик на банка изпълнява своите задължения, очевидно е законодателна празнота, макар, че когато държавата е отпуснала държавен заем на ФГВБ или пък е гарантирала с държавна гаранция такъм заем от ФГВБ, получен от ФГВБ, то наличието на икономически и правен интерес е вън от всякакво съмнение. Щом от 2015г. насам липсва ред и правомощия на министъра на финансите - първо - очевидно в МФ никой досега нищо не е контролирал и анализирал

през тези години, а второ – редно е да се направи регламент – правомощия, да се назначи персонал от компетентни лица, тоест – нужни са законодателни предложения и създаване на ред за упражняване на интересите на държавата в такива несъстоятелности.

Дори и изтъкваната "независимост" на фонда, на органите по несъстоятелността - най-вече на синдиците и спесификите "на техния статут" никак не дават основание Министъра на Финансите и администрацията му да се дезинтересира от тяхната работа, да спре да получава месечни отчети и да остави всичко в ръцете единствено на ФГВБ. Прехвърлянето на отговорностите и контрола върху работата на синдиците на една несъстоятелна банка само в лицето на ФГВБ също не е обосновано, защото и самия ФГВБ не е субект в производството по несъстоятелност, освен като кредитор, а и вторично – като един от органите, който може да инициира смяна на синдик.

Независимост не означава безконтролност, дами и господа. Поинтересувайте се колко сигнали лично аз съм подавал във ФГВБ и какви са мерките и проверките по тях, отговорете си и на въпроса редно ли е досегашния главен юрист (адвокат) на синдиците на КТБ-АД да става уж техен "началник" и хем методически да ги ръководи и контролира по същество, също така да представлява ФГВБ като основен кредитор. Тази двойнственост не е в полза на приложения подход, още повече, че при държавно гарантиран поет от ФГВБ дълг или при държавно финансиране на ФГВБ, когато реално рискът е на Държавата.

Всъщност, по сегашната правна уредба, имайки предвид и направеното предложение - очевидно и досега никой от МФ не е контролирал нито ФГВБ, нито синдиците на КТБ-АД, просто сега и законодателно Министъра на Финансите иска да снеме отговорността си от този вменен му контрол и участие в такива производства, което е неправилно.

Нека си спомним как бившия министър на финансите Владислав Горанов лично се снима и влезе в сградата на площад Гарибалди, заедно с едни прокурори и едни синдици ... Защо го е направил тогава?! Отговорът е много прост – защото Държавата е издала държавна гаранция за заема, получен от ФГВБ от международни финансови организации и банки, за да се подобрят финансовите параметри и показатели на самия фонд. Всъщност това е отразено, като причина за упражнения от Сметната палата одитен контрол върху ФГВБ и косвено – върху дейността на синдиците на КТБ-АД, тоест – наличието на точно такава държавна гаранция, което означава да се носи риск! Наличието на риск пък означава да се упражнява контрол кой и как минимизира и полага усилия да контролира тези органи и лица, които отговарят за събираемостта на изплатените, в случая от ФГВБ, суми до законово гарантираните 100 000 евро.